

Factorii de risc asociați cu sănătatea și bolile

Introducere

Sănătatea și bunăstarea fizică sunt afectate de numeroși factori, dintre care cei asociați cu starea proastă de sănătate, dizabilitățile, bolile sau decesul sunt cunoscuți sub numele de factori de risc. Un factor de risc este o caracteristică, o condiție sau un comportament care sporește riscul de a contracta o boală sau de a suferi o leziune. Factorii de risc sunt deseori prezentați separat; în realitate, însă, aceștia nu apar independent unii de ceilalți. Deseori, aceștia coexistă și interacționează unii cu ceilalți. De exemplu, sedentarismul va cauza, în timp, creșteri de greutate, hipertensiune și un nivel înalt al colesterolului. Împreună, acești factori sporesc semnificativ riscul de apariție a bolilor cardiace cronice și a altor probleme de sănătate. Populațiile îmbătrânite și speranța de viață mai mare au dus la creșterea numărului de boli și dizabilități cronice (pe termen lung), acestea implicând costuri de tratament mai mari.

Cererea de servicii medicale este din ce în ce mai mare, ceea ce pune acest sector sub presiuni financiare sporite, care nu sunt întotdeauna rezolvate. Este important să înțelegem, ca membri ai societății și beneficiari ai sistemelor de sănătate, cauzele și factorii de risc care se află la baza bolilor, astfel încât să putem participa în mod activ la programele existente de prevenire și tratament cu costuri reduse.

În general, factorii de risc pot fi clasificați în următoarele categorii:

- Comportamentali

- Fiziologici
- Demografici
- De mediu
- Genetici

Aceștia sunt descriși mai detaliat în cele ce urmează.

Tipurile de factori de risc

Factorii de risc comportamentali

Factorii de risc comportamentali țin, în mod normal, de „acțiunile” pe care o persoană alege să le efectueze. Prin urmare, aceștia pot fi eliminați sau reduși prin intermediul unor alegeri ținând de comportament sau stil de viață. Iată câteva exemple:

- fumatul,
- consumul excesiv de alcool,
- alegerile care țin de alimentație,
- sedentarismul,
- petrecerea unui timp excesiv la soare fără protecție adecvată,
- neadministrarea anumitor vaccinuri,
- sexul neprotejat.

Factorii de risc fiziologici

Factorii de risc fiziologici sunt cei legați de corpul sau biologia unei persoane. Aceștia pot fi influențați de o combinație între factorii genetici, stilul de viață și alți factori generali. Iată câteva exemple:

- supraponderabilitatea sau obezitatea,
- hipertensiunea arterială,
- nivelul înalt al colesterolului în sânge,
- hiperglicemia,

Factorii de risc demografici

Factorii de risc demografici sunt cei asociați anumitor categorii demografice. Iată câteva exemple:

- vârsta,
- sexul,
- subgrupurile demografice, cum ar fi cele definite pe baza ocupației, religiei sau veniturilor.

Factorii de risc legați de mediu

Factorii de risc legați de mediu acoperă o varietate largă de criterii, precum cele sociale, economice, culturale și politice, precum și o serie de factori fizici, chimici și biologici. Iată câteva exemple:

- accesul la apă curată și articole de igienă,
- riscurile profesionale,
- poluarea aerului,
- condițiile sociale.

Factorii de risc genetici

Factorii de risc genetici depind de genele fiecărei persoane. Unele boli, precum fibroza chistică și distrofia musculară, țin în totalitate de caracteristicile genetice ale persoanelor afectate. Multe alte boli, precum astmul sau diabetul, reflectă interacțiunea dintre genele unei persoane și factorii de mediu. Alte boli, precum anemia falciformă, sunt mai des întâlnite în anumite categorii demografice.

Riscurile de mortalitate și factorii demografici la nivel

global

Numărul total de decese la nivel global, survenite din orice cauze, pentru anul 2004 a fost de 59 de milioane.

Tabelul de mai jos prezintă cei mai frecvenți zece factori de risc care au cauzat o mare parte din numărul total global de decese în 2004, conform Organizației Mondiale a Sănătății (OMS). Primii șase factori de risc sunt asociați potențialei apariții a bolilor cronice, cum ar fi bolile cardiace, diabetul și diferitele tipuri de cancer.

Tabel: Date OMS privind principalii 10 factori de risc pentru mortalitate (decese) la nivel global, 2004

Poziție	Factor de risc	% din totalul deceselor
1	Hipertensiunea arterială	12,8
2	Fumatul	8,7
3	Hiperglicemia	5,8
4	Sedentarismul	5,5
5	Supraponderabilitatea sau obezitatea	4,8
6	Nivelul înalt al colesterolului	4,5
7	Sexul neprotejat	4,0
8	Consumul de alcool	3,8
9	Subponderabilitatea la copii	3,8
10	Fumul în spații închise provenit de la combustibili solizi	3,0

Ierarhia prezentată în tabelul de mai sus este diferită dacă

se iau în calcul veniturile și alți factori demografici.

Veniturile

Pentru țările cu venituri mari și medii pe cap de locuitor, cei mai importanți factori de risc sunt cei asociați bolilor cronice, în timp ce factorii precum malnutriția la copii și sexul neprotejat sunt mult mai răspândite în țările cu venituri reduse pe cap de locuitor.

Vârsta

Factorii de risc se schimbă, de asemenea, odată cu vârsta. Unii factori de risc, precum malnutriția și fumul în spații închise produs de combustibili solizi, afectează aproape exclusiv copiii. Pentru adulți, există diferențe considerabile care țin de vârstă:

- Sexul neprotejat și substanțele care creează dependență (de ex. tutunul și alcoolul) creează majoritatea problemelor de sănătate în rândul adulților tineri.
- Factorii de risc asociați bolilor cronice și diferitelor tipuri de cancer îi afectează mai ales pe cei mai în vârstă.

Sexul

Există, de asemenea, diferențe între sexe. De exemplu, bărbații sunt mult mai expuși riscurilor asociate cu substanțele care creează dependență. Femeile sunt expuse riscului de deficiență de fier în timpul sarcinii.

Reducerea expunerii la factorii de risc

Reducerea expunerii la factorii de risc ar îmbunătăți considerabil sănătatea și speranța de viață a oamenilor din

întreaga lume. Acest lucru ar reduce, prin urmare, costurile serviciilor medicale. Consultați și fișa cu date a proiectului SCORE pentru exemple ale modurilor în care factorii de risc influențează considerabil starea de sănătate și speranța de viață.

Referințe

1. World Health Organisation (2009). *Global health risks: Mortality and burden of disease attributable to selected major risks*. Geneva: World Health Organization. Retrieved 12 July, 2021, from: https://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/GlobalHealthRisks_report_full.pdf
2. Australian Institute of Health and Welfare (2015). *Risk factors to health*. Retrieved June 23, 2015, from <http://www.aihw.gov.au/risk-factors/>

Atașamente

A2-1.01-V1.2